

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران
مدرسه علمیه حضرت خدیجه (سلام الله علیها)
تحقیق پایانی سطح ۲

عنوان:

نقش عقل و قلب در کسب معرفت دینی از دیدگاه آیت الله جوادی آملی

استاد راهنما:

حجة الاسلام جناب آقای علی اصغر نعیمی

استاد داور:

جناب آقای دکتر هادی وکیلی

محقق:

زهرا جعفری

زمستان ۱۳۹۴

تمجیدیه

حمد و ثنا مخصوص خداست که هستی او اول است بی آنکه آن را اول و ابتدایی باشد و آخر است بی آنکه آن را آخر و انتهایی باشد، آن ذاتی که دیده ی بینندگان از دیدنش قاصر است و فهم و اندیشه ی توصیف کنندگان از وصفش عاجز است. و ستایش خدای متعال را ، آن ستایش و حمدی که مقرب ترین فرشتگان او و بهترین خلق او بر ذات پاکش کنند.

تقدیم....

تقدیم به پیشگاه مقدس حضرت ولی عصر (ارواحنا فداه و عجل الله فرجه الشریف)
بعنوان اداء بخشی از دیون بنده به حوزه علمیه و به شهدا والامقام و تقدیم به معدود چهره های
برجسته ای که به گونه ای اصولی در این اقیانوس کران ناپیدا وارد شده و گوهر های ناب را به
ساحل نشینان عرضه کرده اند، آیت الله جوادی آملی به امید آن که این تلاش ناچیز را با
عنایت خویش پذیرفته و مورد قبول واقع شود.

تقدیر و تشکر

از پدرم که همانند ناخدایی، کشتی خود را در سخت ترین طوفان ها به سوی آرام ترین خشکی ها هدایت می کند و مادر مهربانم که به وسعت یک دریا امواج محبت است، به خاطر تمام یاری های دلسوزانه و دعاهای شبانه، که در این تحقیق انجام دادند و همچنین از خواهران عزیزم که مرا در این راه مورد تشویق قرار دادند، قدر دانی می کنم.

از تمامی مربیان ارجمند و استادان فاضل مخصوصا جناب آقای نعیمی که با نقطه نظرات سازنده خود اینجانب را در مراحل مختلف و به اتمام رساندن این تحقیق کمک و تلاش کرده اند، کمال سپاس را دارم.

چکیده

در این تحقیق نقش عقل و قلب در کسب معرفت دینی از دیدگاه آیت الله جوادی آملی مورد بررسی قرار گرفته است. انسان برای بدست آوردن معرفت دین الهی و نهایتاً رسیدن به سعادت مادی و معنوی گاهی با سرمایه عقل که نیروی ادراکی ناب است، قوانین الهی را درک می کند و گاهی با سرمایه قلب فجور را از تقوا باز می شناسد. محتوای کیفی معرفت در هر مرتبه با مراتب دیگر متفاوت و لازم است از هر معرفت و شناختی در حد خود بهره برد.

انسان برای رسیدن به سعادت و کمال نیاز به کسب معارف دینی دارد و با توجه به راه های ممکن شناخت برای انسان، یعنی حس، عقل و قلب، آیت الله جوادی آملی برای رسیدن به حق تنها دو راه تفکر عقلی و شهود قلبی را معتبر دانسته اند. که هر یک از این دو با دیگری سازگار است ولی راه شهود قلبی، به حق و سیره انبیا و اولیا، که به حقیقت نائل گشته اند نزدیک تر است و بیشتر به عمل صالح فرا می خواند، هر چند که موانع آن دشوارتر است ولی اهتمام قرآن بر شهود قلبی از تفکر عقلانی بیشتر است و اهمیت تفکر عقلانی در آن است که محصول تفکر برهانی برای دیگران آموختنی و انتقال پذیر است، و ثمره شهود تنها با کمک گرفتن از تفکر عقلی انتقال پذیر می باشد.

کلید واژه: عقل، قلب، معرفت، علم، فکر، لب.

- (۲۸) _____ ، اسلام و محیط زیست، چاپ پنجم، قم ، انتشارات اسراء، ۱۳۸۸.
- (۲۹) _____ ، حماسه و عرفان، چاپ هشتم، قم، انتشارات اسراء، ۱۳۸۴.
- (۳۰) _____ ، شکوفایی عقل در پرتونهضت حسینی، چاپ پنجم، قم، انتشارات اسراء، ۱۳۸۸.
- (۳۱) _____ ، تفسیر انسان به انسان، چاپ سوم، قم ، انتشارات اسراء، ۱۳۸۶.
- (۳۲) _____ ، سرچشمه اندیشه، ج ۳، چاپ پنجم، قم، انتشارات اسراء، ۱۳۸۶.
- (۳۳) _____ ، سرچشمه اندیشه، ج ۴، چاپ پنجم، قم ، انتشارات اسراء ، ۱۳۸۶.
- (۳۴) _____ ، شریعت در آینه معرفت ، چاپ دوم ، قم ، مرکز نشر اسراء ، ۱۳۷۸.
- (۳۵) _____ ، قرآن در قرآن ، چاپ ، قم، مرکز نشر اسراء، چاپ چهارم، قم، انتشارات اسراء، ۱۳۸۴.
- (۳۶) _____ ، منزلت عقل در هندسه معرفت دینی، چاپ دوم، قم، مرکز نشر اسراء، ۱۳۸۶.
- (۳۷) _____ ، وحی و نبوت در قرآن ، چاپ اول، قم، انتشارات اسراء، ۱۳۸۱.
- (۳۸) _____ ، فطرت در قرآن ، چاپ سوم، قم، انتشارات اسراء، ۱۳۸۴.
- (۳۹) _____ ، تحریر تمهید القواعد، ج ۳، چاپ اول، قم، انتشارات اسراء، ۱۳۸۷.
- (۴۰) _____ ، جامعه در قرآن ، چاپ سوم، قم، انتشارات اسراء، ۱۳۸۹.
- (۴۱) _____ ، سروش هدایت، ج ۴، چاپ پنجم، قم ، انتشارات اسراء.
- (۴۲) _____ ، پیامبر رحمت ، چاپ دوم، قم ، انتشارات اسراء، ۱۳۸۸.
- (۴۳) _____ ، مبادی اخلاق در قرآن، چاپ چهارم، قم، انتشارات اسراء، ۱۳۸۴.

- (۴۴) حاج سید جوادی، احمد صدر، دایرة المعارف تشیع، ج ۱۳، چاپ دوم، تهران، نشر شهید سعید محبی، ۱۳۸۰.
- (۴۵) حسین زاده، محمد، مبانی معرفت دینی، چاپ اول، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۷۱.
- (۴۶) حسینی دشتی، مصطفی، معارف و معاریف، ج ۵، تهران، موسسه فرهنگی آرایه، ۱۳۸۵.
- (۴۷) حیدری نراقی، علی محمد، اخلاق نراقی، چاپ دوم، قم، انتشارات مهدی عراقی، ۱۳۹۰.
- (۴۸) دشتی برازجانی، عبدالمجید، سفر با حس و خیال، چاپ اول، قم، انتشارات آخرین وصی، ۱۳۸۸.
- (۴۹) دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، ج ۱۰، چاپ دوم، تهران، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.
- (۵۰) رسولی، هاشم، غرر الحکم، ج ۱، تهران، نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۸.
- (۵۱) سیاح، احمد، فرهنگ بزرگ جامه نوین، ج ۲، چاپ هیجدهم، تهران، انتشارات اسلام، ۱۳۷۵.
- (۵۲) صدرالدین شیرازی، محمد ابن ابراهیم، شرح اصول کافی، ج ۱، تهران، موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۶۶.
- (۵۳) طباطبایی، محمد حسین، شیعه در اسلام، چاپ هشتم، قم، بنیاد علمی و فکری علامه طباطبایی، ۱۳۶۰.

- (۵۴) عمید، حسن، فرهنگ عمید، ج ۳، چاپ اول، تهران، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۶۳.
- (۵۵) قرشی، علی اکبر، قاموس قرآن، ج ۵، تهران، انتشارات دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۷۸.
- (۵۶) مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، مترجم محمد باقر کمره ای، ج ۶۷، تهران، کتاب فروشی اسلامیة، ۱۳۶۴.
- (۵۷) محدثی، جواد، شرح چهل حدیث امام خمینی، چاپ دوم، قم، نشر هاجر، ۱۳۹۱.
- (۵۸) مصباح یزدی، محمد تقی، آموزش عقاید، چاپ سی و سوم، تهران، شرکت چاپ و نشر بین الملل، ۱۳۸۷.
- (۵۹) معلمی، حسن، معرفت شناسی، چاپ اول، تهران، کانون اندیشه جوان، ۱۳۷۸.
- (۶۰) معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، ج ۲، چاپ اول، تهران، انتشارات بهزاد، ۱۳۸۲.
- (۶۱) موسوی همدانی، محمد باقر، ترجمه تفسیر المیزان، ج ۱۸، قم، انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۴.
- (۶۲) یوسفیان، حسن، کلام جدید، چاپ چهارم، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۰.

۶۳) ابی بکر الشهرستانی، ابن الفتح محمد بن عبد الکریم، الملل

والنحل، ج ۱، بیروت، دارالمعرفه، ۱۴۲۱ ه.ق.

۶۴) کلینی رازی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ج ۱، بیروت، ۱۴۰۱ ق.

۶۵) حقیقت وحی، پایگاه اطلاع رسانی اسلام کوئست

(www.islamquest.net) ۱۳۹۲/۱۰/۶

۶۶) وحی و استدلال پذیری، پایگاه اطلاع رسانی

تبیان (www.tebyan.net) ۱۳۹۲/۱۰/۶

۶۷) دفاع از فلسفه، عقل از منظر فلسفه

(www.sarbakhshi۷۱.blogfa.com)

۶۸) بررسی عقل نظری و عقل عملی، آریا کلیک، (WWW.ARIAClick.)

۶۹) جایگاه دل در عرفان اسلامی با تکیه بر دیدگاه مولانا،

(www.dmsonnat.ir) ۹۳/۳/ ۱۳

۷۰) قلب و معرفت از دیدگاه حکمت متعالیه، حسینی شاهرودی

(www.shahrudi.parsiblog.com) ۸۹/۸/۳۰،

۷۱) آناتومی قلب، پنجشنبه، ۲۱ اردیبهشت، ۱۳۸۵ (www.kimia.rosd.ir)

۷۲) تفسیر سوره مبارکه روم، جلسه ۲۱، ۱۳۹۱/۱۲/۲، بنیاد بین المللی علوم

وحیانی اسراء (www.portal.esra.ir)

۷۳) دو بیتنی بابا طاهر، شماره ۱۶۲، گنجور (www.ganjoor.net)

۷۴) نرم افزار ملکوت، کتابخانه دیجیتالی آیت الله جوادی آملی

